

MODLITWA KOŚCIOŁA

11

ŹRÓDŁO I SZCZYT

*Ad gloriam Dei
et utilitatem Ecclesiae*

ŹRÓDŁO I SZCZYT

Konstytucja o liturgii świętej
Sacrosanctum Concilium
dzisiaj

Redakcja
KRZYSZTOF POROSŁO

TYNIEC
WYDAWNICTWO BENEDYKTYNÓW

Redaktor serii:

MICHAŁ TOMASZ GRONOWSKI OSB

Redakcja:

KRZYSZTOF POROSŁO

Opracowanie graficzne:

JAN NIEĆ

Tłumaczenie streszczeń na język angielski:

TOMASZ DEKERT

Imprimi potest: Opactwo Benedyktynów

L.dz. 13/2011, Tyniec, dnia 01.02.2011

† Bernard Sawicki OSB, opat tyniecki

ISBN 978-83-7354-362-1

Wydanie I: Kraków 2011 r.

© Naukowe Koło Liturgiczne Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej

© TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów

ul. Benedyktyńska 37, 30–398 Kraków

tel. +48 (12) 688-52-95

tel./fax +48 (12) 688-52-91

e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl

www.tyniec.com.pl

Druk i oprawa:

TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów.....	9
Wprowadzenie.....	11

Zamiast wstępu

<i>Źródło i szczyt</i> – prymat Boga prymatem liturgii.....	13
1. Dlaczego taki temat?	14
2. Kilka słów o publikacji.....	14
3. Liturgia «szczytem» – centralne miejsce Boga w życiu człowieka	16
4. Najważniejsze zadanie? Formacja liturgiczna przez celebrację liturgii!.....	20
5. Celem liturgii jest szczęście człowieka	26
6. Podziękowania	28

ks. Stanisław Mieszczak SCJ

Niektóre źródła reformy liturgicznej w Kościele

1. Zainteresowanie starożytnością i rozwój badań historycznych	34
2. Rozwój zainteresowania Pismem świętym	38
3. Związek duszpasterstwa z liturgią.....	41
4. Odnowa muzyki liturgicznej	45
Zakończenie	47

Paweł Milcarek

Harmonia czy równowaga? Geneza Konstytucji *Sacrosanctum Concilium*

1. Wielkie konteksty: Trydent i <i>participatio actuosa</i>	49
2. Materiał wyjściowy: schemat o liturgii	63

2.1. Obecność Chrystusa	64
2.2. <i>Fons et culmen</i>	66
2.3. Rewizja <i>ordo Missae</i>	67
2.4. Koncelebra	69
3.1. <i>Textmakers</i>	72
3.2. Cztery ludzie, cztery idee	78
4.1. Debata soborowa na Soborze.....	87
4.2. Debata soborowa wokół Soboru	89
4.3. Ważne tematy, zastępcze spory	93
5.1. Proreformatorskie interwencje papieża	96
5.2. Absolutyzm papieski.....	99
6.1. Ojcowie soborowi: jednomyślni, bo pewni kontynuacji.....	102
6.2. Dwuznaczności reform przedsoborowych.....	104
Zakończenie.....	107

ks. Bogusław Migut

Teologia liturgii Konstytucji o liturgii *Sacrosanctum Concilium* w perspektywie hermeneutyki ciągłości

1. Pojęcie „hermeneutyka ciągłości”.....	112
2. Eklezjologia <i>Sacrosanctum Concilium</i> wyrazem hermeneutyki ciągłości	114
2.1. Nauka o Kościele do Piusa XII.....	115
2.2. Eklezjologia Konstytucji o liturgii na tle eklezjologii pozostałych dokumentów II Soboru Watykańskiego...	119
3. Soborowe rozumienie liturgii pomiędzy <i>Mediator Dei</i> a Katechizmem Kościoła Katolickiego.	126
3.1. Chrystocentryczne ujęcie liturgii w encyklice Piusa XII <i>Mediator Dei</i>	127
3.2. Historiozbawcza teologia liturgii w Konstytucji o liturgii	129
3.3. Teologia liturgii w Katechizmie Kościoła Katolickiego	138

4. Teologia liturgii głównych protagonistów reformy liturgicznej 140
- 4.1. Cipriano Vagaggini OSBCam (1909–1999)..... 141
- 4.2. Salvatore Marsili OSB (1910–1983). Liturgia miejscem Objawienia i syntezą historii zbawienia 145
- 4.3. Achille Maria Triacca SDB (1935–2002)..... 149

ks. Mateusz Matuszewski

**Wychowanie i duszpasterstwo liturgiczne
ważnym postulatem Konstytucji o liturgii.
Problem aktualny dzisiaj**

1. Ważność soborowego postulatu o potrzebie wychowania liturgicznego 157
2. Wychowanie przez liturgię szkołą wiary 161
- 2.1. Wiara chrześcijańska jest wiarą paschalną 162
- 2.2. Wiara chrześcijańska jest ze słuchania słowa Bożego.. 165
- 2.3. Wiara chrześcijańska to życie we wspólnocie Kościoła..... 166
3. Wychowanie do uczestnictwa pełnego, świadomego i czynnego 168

ks. Tomasz Bać

**Między oczekiwaniami Ojców Soboru a współczesną
praktyką liturgiczną Kościoła. Odnowa liturgii
słowa po Soborze Watykańskim II**

- Wprowadzenie 175
1. Oczekiwania ojców Soboru Watykańskiego II.
Odnowa liturgii słowa 178
- 1.1. *Sacrosanctum Concilium* o miejscu i roli słowa Bożego w liturgii..... 178
- 1.2. Prace nad reformą liturgii słowa po Soborze 182
- 1.3. Homilia jako część liturgii 186

1.4. Odnowa modlitwy wiernych	189
2. Na jakim etapie znajduje się dzisiaj odnowa liturgii słowa? Światło rzucone przez <i>Sacramentum caritatis</i> i <i>Verbum Domini</i>	191
Wnioski	200

ks. Bartłomiej Matczak

Konstytucja *Sacrosanctum Concilium* a reforma liturgiczna – refleksje subiektywne

1. Języki narodowe.....	207
2. Aktywne uczestnictwo.....	213
3. Formacja liturgiczna	216
4. Przeniesienie akcentu	218
Podsumowanie.....	219

ks. Maciej Zachara MIC

Mszał przyszłości

1. Głos tradycji.....	224
1.1. Przykład pierwszy: rzymskie sakramentarze w Galii (VIII–X wiek)	224
1.2. Przykład drugi: trzy tradycje w Rzymie w XIII wieku i reforma kard. Orsiniego	226
2. Interpretacja sytuacji dzisiejszej.....	227
2.1. <i>Summorum Pontificum</i> jako koncesja na rzecz tradycjonalistów	228
2.2. <i>Summorum Pontificum</i> jako zwrot ku przeszłości.....	229
2.3. Współistnienie obu form rytu	231
3. Ku przyszłości	232
3.1. Potrzeba recepcji <i>Summorum Pontificum</i>	233
3.2. Wzajemne stopniowe zbliżenie?	234
3.3. Fuzja obydwu Mszałów w przyszłości?.....	236

WYKAZ SKRÓTÓW

DM	Sobór Watykański II, Dekret o działalności misyjnej Kościoła <i>Ad gentes divinitus</i>
DP	Sobór Watykański II, Dekret o posłudze i życiu prezbiterów <i>Presbyterorum ordinis</i>
DZ	Sobór Watykański II, Dekret o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego <i>Perfectae caritatis</i>
EM	Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Instrukcja <i>Eucharisticum mysterium</i>
IO	Św. Kongregacja Obrzędów, Instrukcja <i>Inter Oecumenici</i>
KKK	Katechizm Kościoła Katolickiego
KL	Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej <i>Sacrosanctum Concilium</i>
KO	Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym <i>Dei Verbum</i>
MD	Pius XII, Encyklika <i>Mediator Dei</i>
OWMR	Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego
RS	Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Instrukcja <i>Redemptionis Sacramentum</i>
SCar	Benedykt XVI, Adhortacja apostolska o Eucharystii w życiu i misji Kościoła <i>Sacramentum Caritatis</i>

- SP** Benedykt XVI, List apostolski Motu proprio *Summorum Pontificum*
- VA** Jan Paweł II, List apostolski *Vicesimus quintus annus*
- VD** Benedykt XVI, Adhortacja apostolska o Słowie Bożym w życiu i misji Kościoła *Verbum Domini*

WPROWADZENIE

Odnowa liturgii po Soborze Watykańskim II była i jest przedmiotem wielu refleksji. Napisano na ten temat wiele książek i artykułów, przeprowadzono wiele sympozjów i konferencji naukowych, poruszano ten temat na rekolekcjach kapłańskich tak dla biskupów, jak i prezbiterów.

Tej odnowie poświęcił wiele uwagi Czcigodny Sługa Boży Jan Paweł II. Najważniejsze jego dokumenty poświęcone tej sprawie to list apostolski *Vicesimus quintus annus* z dnia 4 grudnia 1988 opublikowany w dwudziestą piątą rocznicę ogłoszenia Konstytucji Soborowej *Sacrosanctum Concilium* i list apostolski *Spiritus et Sponsa* z dnia 4 grudnia 2003 opublikowany z okazji 40-lecia pierwszego dokumentu Soboru Watykańskiego II.

W liście *Vicesimus quintus annus* Papież podkreśla m.in., że „Najpilniejszym zadaniem jest formacja biblijna i liturgiczna ludu Bożego, pasterzy i wiernych” (nr 15). To zdanie znajduje się na pierwszej stronie każdego numeru biuletynu „Anamnesis” wydawanego przez Komisję ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski. Czcigodny Sługa Boży Jana Paweł II w liście *Spiritus et Sponsa* pisał, że „bardziej niż kiedykolwiek konieczne jest pogłębienie życia liturgicznego w naszych wspólnotach poprzez odpowiednią formację pasterzy i wszystkich wiernych, tak aby – zgodnie z życzeniem wyrażonym przez Sobór – uczestnictwo w obrzędach liturgicznych było pełne, świadome i czynne”

(nr 7). W tym samym liście Ojciec Święty dodał: „Potrzebne jest zatem duszpasterstwo liturgiczne, prowadzone w całkowitej wierności nowym Obrzędowi. Dzięki nim udało się wzbudzić zainteresowanie słowem Bożym, zgodnie ze wskazaniami Soboru, który zalecał wprowadzenie «dłuższego, bardziej, urozmaiconego i lepiej dobranego czytania Pisma Świętego»” (nr 8).

Wyrazem troski o formację liturgiczną są rekolekcje *Mysterium fascinans* organizowane przez Naukowe Koło Liturgiczne Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej oraz Fundację Dominikański Ośrodek Liturgiczny w Krakowie. W dniach 3–5 września 2010 roku w Zembrzycach odbyła się III edycja tych rekolekcji, a referaty (konferencje) na nich wygłoszone zostają wydane w publikacji *Źródło i szczyt. Konstytucja o liturgii świętej «Sacrosanctum Concilium» dzisiaj*.

Należy wyrazić wdzięczność Organizatorom wspomnianych rekolekcji za ich przygotowanie i żywić nadzieję, że przedstawione w tej publikacji materiały przyczynią się do pogłębionej refleksji nad stanem odnowy liturgii w naszym kraju oraz do lepszego jej rozumienia i sprawowania w duchu nauczania Kościoła, aby głębsze *Sentire cum Ecclesia* łączyło się z pogłębionym *Vivere in Ecclesia*.

+ *Stefan Cichy*

BISKUP LEGNICKI

Przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego
i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski

Legnica, 24 stycznia 2011